

Om diplomatiske Sager og almindelig Stemmeret

Taler

Ole Andreas Furu

Dato

21 juni 1891

Sted

Skøyenlunden, Kristiania

- 1 Det havde været ham kjært at modtage Indbydelsen fra Hedemarkens
konservative Foreninger til at tale ved deres sedvanlige Sammenkomst i denne
smukke Lund idag. Det var ham saameget kjærere, som han havde tilhørt den
aftraadte Regjering, og som saadan følte baade Trang og Opfordring til at tale
5 om den politiske Situation, vi nu befinder os i.

- Vi stod overfor en politisk Situation, som visselig var den alvorligste siden 1814.
Vi gikk nu til Valg i dette Land paa et Program fra den ene Side, som indebar i
sig saa store og vidtrækkende Følger, hvis dette Parti seirede, at dermed
10 Tyngdepunktet i vort Politiske Liv vilde helt og holdent forflyttes, og
Forandringen vilde ikke blive til Held og Velsignelse for Folket.

- Det var ganske besynderligt at tænke paa, hvormeget her var forandret blot
siden dette Aars Begyndelse. Taleren turde sige, at det nye Aar, som oprandt,
15 fandt det norske Folk levende under rolige og lykkelige Vilkaar, og man anede
ikke da, at vi saa snart atter skulde være kastede ind i de politiske Brydninger,
som vi for faa Aar siden vare komne ud af. Skibsfarten, Fiskerierne, Landbruget
og Næringsveiene i det Hele havde kastet saa meget af sig, at Folket befandt sig
økonomisk talt vel. Og det ønskede vist intet hellere, end nu i Ro og Fred at faa
20 hengive sig til sit Arbeide og sin Gjerning. Paa samme Tid saa Folket med Tillid
hen til de Mænd, der sad i Kongens Raad, og troede Landets Styrelse lagt i saa
nogenlunde gode Hænder, - Taleren skulde ikke bruge et stærkere Udtryk.

- Det manglede dog ikke paa, at Mænd, som mente sig at have større Indsigt i
25 disse Ting end andre, syntes at se truende Uveirsskyer paa den politiske
Himmel. Et Hvirvelcentrum stod over Gausdal og antoges at ville nærme sig
Hovedstaden omtrent ved den Tid, da Stortinget traadte sammen. Denne
Spaadom gik da ogsaa i Opfyldelse.

Landsvenstremødet kom og talte, - talte saa tydeligt, at nu forstod Enhver, det var forbi med Freden i Landet. Det bød paa et Program, der ikke havde Hyrdefløytens Toner, men var som vældige Stød i en Krigslur. Man forsøgte nok at afdæmpe Lyden, men B. B. [Bjørnstjerne Bjørnson] sørgede for at faa
35 frem de rette Toner. Han har allerede længe spillet første Violin i Venstres Orkester og har af mange Grunde Krav paa der at bestemme Tonen.

Nuvel, Programet var: Almindelig Stemmeret, direkte Skat m. m. og fremfor alt stort Numer paa det unionelle Omraade.

40

Det var et eiendommeligt Træf, at det unionelle Spørgsmaal skulde komme til at spille en saa betydelig Rolle i Aarets Valgkamp, det snart sagt bringer alle store indenrigske Spørgsmaal i Glemmebogen. Da det Stangske Ministerium i 1889 traadte til Regjeringen, forelaa der bl. A. den store Opgave at faa ordnet de
45 diplomatiske Sager. Taleren behøvede ikke at gjenkalde i Erindringen, hvorledes de sidste Underhandlinger ved det Sverdrupske Ministerium løb af. Svenskerne forlangte, at man skulde i Rigsakten indtage Bestemmelse om Udenrigsministerens Nationalitet, medens den Sverdrupske Regjering vel i Præmisserne udtalte, at det hidtil bestaaende Forhold, at Udenrigsministeren er
50 en svensk Mand, fremdeles forbliver uforandret, men intet derom vilde sige i Lovens Text. Under MedgIVEN heraf gik den norske Regjerings Krav ud paa, at der skulde gives 3 Nordmænd Plads i det ministerielle Statsraad ved Siden af de 3 Svenske. Dette Standpunkt blev ogsaa godkjendt af Norges Storting ved dets Dagsorden af 1886. Men det lykkedes ikke Sverdrup at drive dette igjennem.
55 Først efter 6 Aars Forløb kunde den Stangste Regjering forelægge Stortinget en Overenskomst med Sveriges Regjering, der gav Norge, hvad Norge indtil denne Dag havde begjært, men ikke kunnet opnaa.

Men da skeede det vidunderlige. Det norske Storting sagde: dette vedkjender vi
60 os ikke. Det var ved et Sammentræf af mange Omstændigheder lykkedes de Mænd, som vilde spænde Benene undaf Regjeringen, at opnaa Majoritet for en Dagsorden, som tvang den, som ærekyære Mænd, til at gaa af, og overlade de Andre Ledelsen af Landets Politik. Det blev sagt, at Regjeringen ikke skulde tage sig dette saa nær, og at man ikke tilsigtede at styrte Ministeriet. Men det var
65 dog ialfald de Mænd om at gjøre, at bruge disse Anliggender til at trykke Regjeringen ud af den gode Position, som den havde inden Landets Flertal. Derfor var det vel, at Leiligheden blev grebet efter Haarene, at Sagen blev trukket frem, endog et helt Aar før Forslaget kunde forelægges Stortinget, og

70 fire Aar før det kunde komme til Behandling. Man maatte smede, medens Jernet var varmt, for at kunne udnytte den over et uheldigt Udtryk i den svenske Regjerings Tilførsel saarede norske Nationalfølelse. Lod man Aar gaa hen, kunde det jo hænde, at denne var veiret bort som andre lidenskabelige Opbrusninger, der pleier at være over, saasnart man faar Tid til rolig Eftertanke.

75

Nu - om Meningen ikke var at jage Ministeriet, saa var den dog idetmindste god nok alligevel. Det skulde faa et Ulivssaar og ved en sukcessiv Forblødning ende sine Dage.

80 Men som politiske Krøblinge vilde vi ikke gaa der. Det var ikke os, som svigtede. Vi holdt Programet, men Storthinget forlod det. Og da skyldte vi os selv, som vi skyldte de Mænd, med hvem vi havde forhandlet, at træde tilbage. Alt andet vilde være Ydmygelser, som vi ikke kunde bydes. Det er - spottende naturligvis - sagt, at Statsminister Stang, mer end nogen anden, har gennemført

85 Parlamentarismen hos os. Ja, den Slags Parlamentarisme tænker jeg nok enhver Mand i Landet vil bifalde. Thi Ydmygelser, tilføiede i Nationens Navn, kan ingen ærekjær Minister, efter vor Opfatning, modtage. Stillingen taaler ikke det.

Til Forklaring af Storthingets Overgang har man sagt, at Regjeringen blev
90 forladt, fordi den vilde rigsaktfæste Udenrigsministeren som svensk. Denne Paastand maa vel nu betragtes som opgiven overalt, hvor man ikke spekulerer i Vankundigheden og Uvidenheden. Den er jo nemlig umulig at hævde. Og dens Umulighed fremgaar vel bedst deraf, at den er fuldstændig abandonneret af en Mand som Dr. Ibsen, der nok ikke vilde have ladet et saa bekvemt
95 Angrebsvaaben ubrugt. Den svenske Konstitutionskomite har ogsaa fremhævet, som en Indrømmelse fra svensk Side, at man havde ladet Spørgsmaalet om Udenrigsministerens Nationalitet henstaa uløst.

Nei, man skal ikke kunne skyde Skylden for Storthingets forandrede Holdning
100 over paa Regjeringen. Det faar selv tage Ansvar for, at det ikke længer vilde staa ved Standpunktet fra 1886. Enkelte radikale Organer vedkjendte sig dette ligefrem; det sagdes i disse, at Venstre var voxet siden 1886, og at det nøiede sig ikke længere med de gamle Krav. Dette var jo dog idetmindste ærlig Tale, skjønt man maatte beklage, at nu blev bortkastet alt det, som vi omsider havde opnaaet
105 efter 77 Aars Arbeide. En anden Ting er det, at det blev umuligt at regjere i et Land, hvor ledende Mænd i store nationale Spørgsmaal, hvor det gjælder at have et fast Program, stifter Meninger i Løbet af nogle faa Aar, og lader en Regjering

110 gaa med Skammen, som kun har handlet i Overensstemmelse med Folkets
Ønsker og Krav, saaledes som disse udtrykkelig ere formulerede af Nationens
Repræsentanter.

115 Andre inden den radikale Leir kastede sig derimod med Voldsomhed over
Regjeringen og frakjendte den Ære, godt Navn og Rygte. Mænd, der havde
været med under Forhandlingerne med Svenskerne i 1885 paa det, som da alle
Nordmænd vare enige om, skulde dog ventes at ville holde fast ved, hvad
dengang gjordes, men i det Sted foretrak de nu at fremstille sig selv som
Exemplar ikke til Efterfølgelse, men til Advarsel. Og endnu værre rasede visse
radikale Presseorganer, der paa denne Maade søgte at skjule sin Overgang fra et
120 unionsvenligt til et unionsfiendtligt Standpunkt.

Var det saa, at Regjeringen ikke havde magtet at løse denne Sag paa en Maade,
der svarede til Nationens Krav, saaledes som dette tidligere var stillet, saa kunde
Følgen deraf alene være den, at Forslaget forkastedes og det samme Krav
125 uforandret overgaves i andre Mænds Hænder. Men har man gjort det? Nei vist
ikke. Man har sprunget langt, langt forbi det gamle Krav, opgivet dette som
forældet og gammeldags, og stillet et helt nyt, der efter min og mange Andres
Mening gaar ud over Unionens Grænser; nu gjælder det intet mindre end
særskilt norsk Udenrigsminister. Men hvorfor saa skjælde Regjeringen ud, for
130 hvad den har forestaaet, som om det er dens Feil, at de unionelle Spørgsmaales
Ordning nu er forspildt for lange Tider? Thi det vidste jo dog Enhver, at særstilt
norsk Udenrigsminister kunde Stangs Regjering ikke have opnaaet Enighed
med Svenskerne om.

135 Dette laa desuden ganske udenfor det Program, som var opstillet af Stortinget i
1886. Jeg siger altsaa nok engang, at man kun skjælder os ud for at dække over
eget Frafald.

140 Saadan var det gaaet til, at Ministeriet Stang blev forladt, efterat det havde
hjembragt en Seier og gennemført en Ordning, stemmende med Stortingets
tidligere Ønsker og Krav. Og det faldt, om end med svag Majoritet, fordi disse
vare opgivne, - ikke fordi det ikke lykkedes at gennemføre Kravene. Dette var
træffende karakteriseret af en Taler i Stortinget med, at Stortinget toede sine
Hænder og kastede det skidne Vand i Ansigtet paa Regjeringen.

145 Blandt det knappe Flertal, hvormed Stortingets Dagsorden blev vedtaget, men

som var tilstrækkeligt til, at Regjeringen fandt, at man skyldte den politiske Moral at træde af og vige Pladsen for de Mænd, der havde svigtet i dette nationale Spørgsmaal, var der dem, som opfordrede Regjeringen til at blive staaende, fordi det ikke var Hensigten at drive den væk. Men der var vel ogsaa andre Grunde. Det var ikke opportunt for de Radikale at tage Ansvaret for den nye Situation, som var skabt ved Dagsordenen og Landsvenstremødets Program. Men Regjeringen kunde ikke tjene dem heri. Og saaledes har vi da nu en Regjering, som beder Landet om Majoritet ved Valgene for Landsvenstremødets ildrøde Program.

Alvorligere Valg har vi, som sagt, ikke havt siden 1814. Hvad der særlig frembødes til Betragtning ved Regjeringens og Landsvenstremødets Program, var den unionelle Politik. De noget forblommede Ord i Programet havde af Bjørnson faaet den Forklaring, at Norge krævede særskilt Udenrigsminister, hverken mere eller mindre. Og Statsminister Steens Udtalelser i Stortinget sidste Fredag havde gjort dette Krav endnu tydeligere.

Hvad vilde særskilt norsk Udenrigsminister sige? Efter Talerens Mening var det en Umulighed at forene dette med Unionen. Saa havde det været betragtet før, og endnu i Januar, før det nye Standpunkt var taget af det rene Venstre, var der ikke mange, selv inden de Radikales Leir, som med rene Ord vilde stille dette op som et praktisk politisk Program. Der maatte en Bjørnsons Mod til for at faa Ordet helt frem.

Det sagde sig selv, at vilde man have en Union med Sverige, maatte der etsteds være en fælles Mund, der udtalte de forenede Staters Mening udadtil. Vi havde Kongen, sagde man; men af Kongen personlig kunde ikke Underhandlinger med fremmede Magter føres. Han maatte have en Repræsentant, og det var Udenrigsministeren. Man maatte anvise den fremmede Stat, som vil forhandle med de forenede Riger, en enkelt Mand, der er berettiget til at forhandle, hvis man vilde optræde som en Enhed udad med Fællesskab i Krig og Fred. Hvis den ene Udenrigsminister skulde svare: jeg kan ikke svare alene, De maa ogsaa tale med den anden, - saa vilde den fremmede Gesandt sige: jeg er ikke tjent med et Svar af en og et andet Svar af en anden; et Svar maa jeg have, og etsteds maa jeg faa det. Slige Hindringer vil gjøre alt Samkvem med udenlandske Magter umuligt.

Der kunde heller ikke nævnes Exempler paa, at to ved en Union forbundne

Lande have to Udenrigsministre, at sige, hvis ikke den ene skal føre en ren Skintilværelse og være uden al virkelig Betydning. Vilde man søge et Sidestykke til vor Union, maatte man gaa til Østerrige Ungarn, som altid har havt fælles Udenrigsminister.

Det var vist heller ikke mange af dem, som opstillede særskilt Udenrigsminister, uden at de selv fandt det tvivlsomt, om dette praktisk kunde gennemføres inden Unionens Ramme. Man havde engang sagt, at der behøvedes intet andet, end at give den nuværende Indenrigsminister Navn af Udenrigsminister; nu, der var intet iveien derfor, hvis han blot skulde tillægges de Forretninger overfor Udlandet, som nu henhøre til Konsulatkontoret; men hvis alle store Sager, de, som er fælles for begge Lande, udgaar fra Stockholm, og hvis vor Udenrigsminister blot skulde have med Konsulatsager og andre forholdsvis smaa Lapperier, vilde han blot i Navnet, ikke i Gavnet, være Udenrigsminister. Dette vilde være uheldigere end nu, da man havde en fælles Repræsentant ligeoverfor Udlandet. Heraf kan man ikke mere udlede, at Norge er afhængig af Sverige, end at Sverige er afhængig af Norge.

Med særskilt Udenrigsminister fulgte særskilte Gesandter hos de fremmede Magter. Det indrømmede ogsaa Dr. Ibsen; thi den samme Gesandt kunde ikke kommanderes af to Udenrigsministre. Ibsen nævnte 5 a 6 Steder, hvor vi maatte have Legationer. Dette blev et kostbart Apparat. Ibsen anslaa Forøgelsen til 100,000 Kr.; Taleren troede det dobbelte.

Selv om vi sendte Gesandter til andre Lande, saa opstod Spørgsmaalet, om disse vilde sende Gesandter til os. Og for at følge med i den europeiske Politik maatte man baade modtage og sende Gesandter. Taleren troede ikke, at Stormagterne vilde sende Repræsentanter til Christiania, uden kanske i et overordentligt Anliggende, men ikke som daglig Gjæst. Den Betydning havde ikke Norges Stilling til Udlandet. Ullmann havde sagt, at det var ham knusende ligegyldigt, om der ikke kom Gesandter hid; det sagde han ikke, hvis han var Udenrigsminister og ikke havde Gesandter hos sig, da blev han nemlig kun en Gagetrekker og intet andet. Men det var af de Talemaader, som man kunde bruge, naar man ikke havde noget Ansvar.

Naar man havde noget i Fællesskab med en Anden, maatte man i nogen Udstrækning binde sin Handlefrihed. Man kan da ikke handle, som om man var ene. Unionen skulde nok føles som en Fordel, hvis der kom et Uveir over

Norden. Unionen udvidede Markedet for vore Produkter fra Land og Hav, for vor Industri, vore Næringsveie i det Hele. Allerede derved opnaaes store Fordele, men det Vigtigste er jo, at begge Lande staar fælles, naar Fare truer dem udenfra. Tingen er nok den, at de Fleste vil have Unionens Fordele uden at tage
230 dens nødvendige Følger. Men man allierer sig dog med hinanden i Livet, fordi man deraf har Fordele, som mere end opveier de Indskrænkninger, man maa paalægge sig.

Det maa være alle Nordmænds Pligt at arbeide for, at ligesaavel en Nordmand
235 som en Svenske kunde blive Udenrigsminister, Men de Radikale vilde det ikke. Skammen blev ikke mindre for det, sagde Bjørnson; thi Svenskerne vilde føle sig lige store for det. Det kom da vel ikke an derpaa? Men kunde vi da mere forlange, hvis vi vil vedblive at være i Unionen?

240 Det værste af alt var imidlertid, at denne Sag benyttedes til at sætte Splid mellem de to Folk. Der faldt ikke et uforsigtigt Ord, uden at det optoges i den værste Mening og udnyttedes til at sætte Lidenskaberne i Bevægelse. Nylig talte man meget om et haardt Ord fra en svensk Statsmand. Og det vakte vist ikke Sorg, men hellere Jubel hos vore Radikalere. Ikke fordi det faldt i deres Smag, men
245 fordi det satte ondt Blod. Taleren vilde dybt beklage, om saadanne Ord vare faldne; men efter alt, hvad der nu var oplyst, havde man ikke Lov til at paastaa det. Der var mere end tredive gode Mænds Vidnesbyrd for, at intet mod Norge uvenligt Ord var faldt ved denne Leilighed. Og dermed maa det da engang være slut med den Tale. Den kan ikke længere benyttes som et Tvedragtens Frø
250 mellem Nationerne. Denne Mand var ingen Norges Uven. Tvertimod - der er meget, som binder ham til os. Og han har ved flere Leiligheder vist sit unionsvenlige Sindelag. Men hvad siger man da om dem herhjemme, der kaster med Sten, skjønt de selv bor i et Glashus; hvad siger man om Bjørnsons og Andres Ytring, at skulde vi ruste os, maatte det være ligeoverfor Sverige. Den
255 Mand, som sagde dette, skulde ikke være saa haarsaar, om han fik et Svar, som han selv raabte i Skoven. Slige Ytringer vare meget beklagelige fra hvilken Side de end kom, og Taleren forlangte ikke andet end Retfærdighed, naar han sagde: hvad du vil, at andre skal gjøre mod dig, det gjøre du selv mod dem.

260 Ved dette Spørgsmaal søgte man ogsaa at bortlede Opmærksomheden fra andre Ting paa det radikale Program, og da især den almindelige Stemmeret. Man tænkte, at slugte man det, slugte man ogsaa det andet. Almindelig Stemmeret i en Forfatning som vor vilde føre til fuldstændig Opløsning. Johan Sverdrup

265 sagde ogsaa, at Landet lod sig ikke regjere med almindelig Stemmeret. Kun i Grækenland havde man noget lignende; men Exemplet burde ikke friste til Efterligning. Taleren mindede om den store Træhest, som Grækerne, efter i 10 Aar at have beleiret Troja, fik listet indenfor Murene, fyldt med Krigere, som paa en eneste Nat udrettede, hvad de mange Aars Beleiring ikke havde formaaet
270 og Trojas Skjæbne var afgjort. Vi stode atter overfor den Trojanske Hest. Det var det unionelle Monstrum, som skulde bortlede Opmærksomheden fra almindelig Stemmeret og hvad Programmet ellers indeholdt. Ved Hjælp af dette vilde man smugle ind paa os, hvad Folket ikke vilde have, og som der skulde mange Aars Beleiring til at drive igjennem her i Landet.

275 Taleren anskuede ikke Stemmeretten som en Menneskeret. Heller ikke Venstre gjorde det, idet det var enigt i, at en straffet Mand, en Fallent eller en fattigunderstøttet Mand ikke burde have Stemmeret; altsaa var det ingen menneskelig Ret. Man fik tage Tingen efter dens Natur, og Spørgsmaalet
280 reducerede sig da til et Hensigtsmæssighedsspørgsmaal, hvor der kan være Rum for forskellige Meninger om Udstrækningen. Det var en Borgerret, som fik støtte sig til en vis Grad paa økonomisk Uafhængighed, der gav Forudsætning for den tilstrækkelige Indsigt. Forudsætningen herfor var ikke den at være født og have fyldt 25 Aar.

285 Taleren paaviste specielt for de Hedemarkske Distrikter Følgerne af almindelig Stemmeret. For Hedemarkens Amt vilde de Stemmeberettigedes Antal voxe fra 9000 til 26,000. Det var langt fra Taleren at paastaa, at alle disse 17,000 vare uskikkede til at faa Stemmeret. Men de fik ved sit Arbeide i Samfundets
290 Tjeneste først vise sig istand til at opnaa Økonomisk Uafhængighed, og da skulde de være velkomne. En hvilkensomhelst løs Fugl, som ikke var knyttet til Samfundet med fastere Baand end at være født og have fyldt 25 Aar, havde derfor ikke Ret til at deltage i Statens eller Kommunens Afgjørelser. Staten var ikke tjent dermed. Der maatte kræves en vis økonomisk Interesse, en Deltagen i
295 Byrderne. Det gik ikke an at lade Nogle betale og Andre raade. Med Talemaader om Næstekjærlighed etc. løste man ikke slige rent praktiske Spørgsmaal.

Om direkte Skat vilde Statsraad Rygh tale.

300 Taleren vendte atter tilbage til det unionelle Spørgsmaal. At 2 Udenrigsministre var Unionens Sprængning, var ogsaa mange Venstremænd enige i. Der burde tales lige ud, saa Folk vidste, hvad det gjaldt. Dr. Ibsen, som var lyst i Kuld og

Kjøn af Bjørnson, og som lod til at være den, der gav Udtryk for den radikale
305 Opfatning, sagde om Unionen, at den havde ikke noget andet Grundlag end
Selvopholdelsesdriften; den var et rent Forsvarsforbund og intet andet; der var,
sagde han, intet andet Baand, som knyttede de to Folk sammen, ikke Slægtstab,
ikke Sprog, ikke Kultur, ikke Literatur, ikke engang den Følelsernes
Samstemmighed, der udgjør en Unions moralske Grundlag. Med disse
310 Anskuelser var det let at forstaa, at Dr. Ibsen kunde «lægge Torpedo under
Arken» ved at foreslaa Oprettelsen af særskilt Udenrigsminister. Og saa vilde
han, at den særstilte Udenrigsminister skal se Dagens Lys slet og ret efter en
kongelig Resolution. Denne letvinte Maade vilde maaske ogsaa blive akcepteret,
og ingen borgede for, at vi, hvis Venstre seirede ved Valgene, ikke en vakker Dag
315 stod ligeoverfor en ensidig norsk Aktion paa dette Felt. Thi de hurtige og
letvindte Midler staa i høi Kurs og imponerer ofte. Dumdristigheden forvexles
lettelig med Mod og Kjækhed. Men hvilket bundløst Hav af unionelle
Forviklinger kommer man ikke derved ud paa? Hvad vil den anden Stat i
Unionen sige til sligt? Vi havde seet, at de Radikale har stærke Allierede i
320 Sverige. Et af deres Organer, Dagens Nyheder, skrev nylig i Anledning af Dr.
Ibsens Bog, at hvis der blev Spørgsmaal om særskilt norsk Udenrigsminister paa
den af I foreslaaede Maade, fandtes der ikke det svenske Ministerium, hvorom
ikke alle Partier da vilde slaa Kreds mod et saadant Skridt. Hvad der vilde følge
af en saadan unionell Konflikt, vilde Taleren ikke spaa om; men det vilde være
325 en Ulykkens Dag for den skandinaviske Halvlø den Dag, da Unionsbaandet
skulde blive sat paa denne Prøve.

Paa Grund af Frygten herfor kaldte Ibsen os med den tyske Benevnelse «Hr.
Angstmeier»; men Taleren vedkjendte sig gjerne, at han nærede Frygt
330 ligeoverfor de Ibsenste Theorier. Han var bange for, at det kunde gaa Hr. Ibsen,
som det tidligere var gaaet Andre, at de overtog Ansvar, som de siden maatte gaa
fra.

Det Sprog, som Dr. Ibsen førte, at Unionen var blottet for ethvert ideelt
335 Grundlag, at der ved den ikke var noget for Følelse, Hjerter og Sind
tilfredsstillende, var ingen unionsvenlig Tale. Og vilde vi have endnu tydeligere
Besked saa gik vi til Bjørnson, som sagde: at det var Svenskerne Skyld, at vi
ikke havde «almen Røsträtt», at vi ikke skulde have nogen Statsraadsafdeling i
Stockholm, ikke Love, der undertegnedes paa Stockholms Slot (man havde jo
340 rigtignok ogsaa svenske Love, undertegnede paa Christiania Slot) og ikke noget
Flag, der lyver os paa, at vi er gaaet op i Sverige. Meningen hermed kunde

fornuftigvis kun være Unionens Opløsning; det var Sagen. Taleren hørte, at
man vilde have to Udenrigsministre for at befæste Unionen; men det skulde de
345 Radikale lade være at sige. Thi mange af dem vilde være af med Unionen, fordi
den var dem en afgjørende Hindring for at naa deres Ideal og Maal: Republiken.
At det blev Resultatet, naar vi stod alene, kunde enhver forstaa. Enhver ærlig
Republikaner havde Lov til i Skrift og Tale at arbeide for sin Mening. Men man
skulde da ikke skjule den Hensigt, man havde. Man skulde erkjende den lige ud.
350 Derfor sagde Taleren, at Bjørnson og hans Meningsfæller aabent og ærlig skulde
sige om Unionsspørgsmaalene med Henrik Ibsens Ven Revolutionstaleren:

«Jeg gaar ikke med paa at flytte Brikker,
Slaa Spillet overende, saa har De mig sikker».

355

(Stærkt Bifald).

Kilde

360 Statsraaderne Furus og Ryghs Foredrag ved Folkefesten i Skøienlunden. Særtrykk av Morgenbladet nr. 394
og 397, 1891.

Emner

Foredrag, Stemmerett, Union

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/om-diplomatiske-sager-og-almindelig-stemmeret>

365

370

375

380